

Управління освіти і науки
Бердичівської міської ради
Центр позашкільної освіти ім. О.Разумкова

Фідря Ганна Олександрівна

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку гуртка
«Іграшковий світ «Амігурята»
Початковий, основний, вищий рівень
4 роки навчання

Бердичів, 2024

Автор:

Фідря Ганна Олександрівна – керівник гуртка «Іграшковий світ «Амігурята»
Центру позашкільної освіти ім. О.Разумкова

Рецензент:

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Саморобна іграшка – це власна дитяча фантазія, яка має прояв у формі, характері, оздобленні, призначенні, у правилах гри з нею. Це – відчуття причетності до процесу творення разом із впевненістю у своїх силах: придумати іграшку, виконати її, відремонтувати, якщо знадобиться, і все це самостійно та ще й за власним бажанням.

Програма навчання з виготовлення іграшок-сувенірів науково-технічного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована для дітей віком від 8 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування процесом виготовлення іграшок-сувенірів.

Основні завдання полягають у набутті дітьми в процесі занять таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з історією виникнення народної іграшки, особливостями її виконання в різних регіонах України в різні історичні періоди;

практична – оволодіння технологією виготовлення різноманітних іграшок з різних за структурою та в обробці тканин та ниток, різних за складністю та призначенням ручних швів, способами оздоблення;

творча – розвиток художнього смаку, творчої уяви, фантазії, напрацювання індивідуального стилю роботи;

соціальна – виховання культури праці, дбайливого ставлення та пошани до народних традицій; професійне самовизначення; розвиток позитивних якостей особистості: працелюбності, наполегливості, відповідальності; сприяння самореалізації дитини в соціумі.

Програму складено за концентричним принципом із повторним вивченням окремих розділів та тем, розширенням та поглибленням змісту навчального матеріалу. Навчальна програма розрахована на такі рівні:

початковий рівень – перший рік навчання - 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень – перший рік навчання - 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень – другий рік навчання - 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – перший рік навчання - 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма початкового рівня спрямована на ознайомлення з історією виникнення української народної іграшки, її особливостями та передбачає виготовлення іграшок за зразком. Значна увага приділяється опануванню правил роботи з тканинами та гачком, простими за структурою та обробкою, оволодінню простими ручними швами, знайомство з інструментами та матеріалами для в'язання, вчаться правильному, зручному положенню рук і пальців при роботі, оволодінню техніки в'язання гачком, нескладними способами

оздоблення іграшок та правилам організації робочого місця. Заняття проводяться тричі на тиждень по 2 години.

Програма основного рівня навчання спрямована на поглиблення знань про іграшку та ускладнення завдань через поширення видів тканин, які використовуються, опанування правил поєднання кольорів і тканин різних за фактурою, використання дротяного каркаса, урізноманітнення засобів оздоблення іграшок. Також програмою передбачається розширення і поглиблення раніше отриманих знань в'язання гачком, опанування нової техніки в'язання гачком із більш структурних ниток, виготовлення іграшок для лялькового театру, м'яких іграшок.

Програма вищого рівня забезпечує розвиток творчої фантазії та професійних навичок через збільшення питомої ваги завдань на створення самостійно розроблених іграшок. У цей період значна увага приділяється вивченню національного костюма, робота зі складними в обробці тканинами (джинсова тканина, трикотаж, шовк). Відпрацьовується навички в'язання ускладнених іграшок гачком.

Формами роботи за цією програмою є практичні завдання, підготовка виставкових робіт, лекції, бесіди.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

**Початковий рівень , перший рік
навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Іграшки-сувеніри гачком	6	84	90
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	2	54	56
4.	Народна іграшка	2	10	12
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	6	36	42
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	-	12
7.	Підсумок	2	-	2

Разом	31	185	216
-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Мета роботи гуртка. Знайомство з правилами поведінки в гуртку під час занять. План роботи на навчальний рік. Матеріали та інструменти, необхідні для роботи. Правила техніки безпеки. *Практична частина.* Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Іграшки-сувеніри гачком (90 год.)

Історія виникнення іграшки гачком. Дані про інструменти та матеріали для створення виробів гачком. Техніка в'язання гачком. Техніка безпеки. Послідовність виконання іграшок. Наповнення та оздоблення виготовлених іграшок-сувенірів.

Практична частина. Виготовлення іграшок, нескладних за формою і кількістю деталей (смайлик, квіти, кошения, ведмедик тощо).

3. Іграшки-сувеніри з тканини (56 год.)

Різновиди тканин. Правила роботи з викрійками-лекалами. Правила розкрою. Техніка безпеки. Послідовність виконання іграшок. Ручні шви. Надрізки. Наповнення та оздоблення виготовлених іграшок-сувенірів.

Практична частина. Виготовлення іграшок: подушка-гольничка, заєць, мишеня, щеня, виготовлення іграшок до Нового року.

4. Народна іграшка (12 год.)

Історія народної іграшки. Способи її створення. Музей та його роль в житті дитини. Обряди.

Практична частина. Виготовлення ляльки. Оздоблення. Ігри. Збирання виставкової композиції.

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (42 год.)

Правила розкрою деталей в комбінованих іграшках. Правила добору матеріалів за фактурою та кольором. Вибір ниток. Особливості виготовлення комбінованої іграшки-сувеніра. Техніка безпеки. Послідовність виконання. Оформлення і оздоблення іграшок. Ручні шви.

Практична частина. Виготовлення іграшок: ведмідь, заєць, курчатко, сувенір до Великодня.

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

7. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців/вихованок мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знає історію виникнення в'язання гачком;
- визначає термінологію рукоділля гачком;
- розуміє різноманітні техніки в'язання гачком;
- орієнтується у видах декоративного оздоблення виробів;
- розуміє властивості різних текстильних матеріалів;
- проявляє обізнаність в історії та способах створення народної іграшки;
- характеризує основні властивості кольорів;
- знає послідовність зшивання деталей іграшки;
- демонструє правила роботи з лекалами; правила розкрою парних і непарних деталей;
- дотримується правил техніки безпеки при роботі з інструментами для крою.

Практична компетентність:

- уміє виготовляти іграшки із тканини та ниток, оздоблюючи її відповідно до народних традицій;
- уміє самостійно виготовляти нескладні викрійки-лекала іграшок;
- самостійно виконує розкрій;
- самостійно добирає матеріали для оздоблення іграшки;
- поєднує в'язання гачком із різноманітними техніками декоративно-ужиткового мистецтва;
- самостійно збирає іграшку з невеликою кількістю деталей.

Творча компетентність:

- проявляє творчий підхід до виготовлення іграшок;
- вміє самостійно підбирати і комбінувати методики виготовлення іграшок та сувенірів
- здатний/на до творчого, логічного, критичного і образного мислення.

Соціальна компетентність:

- здійснює комунікацію українською мовою з однолітками в колективі;

- виявляє ставлення до гуртківців;
- вмiє конструктивно співпрацювати у групі дітей, які знаходяться разом;
- презентує власні вироби.

**Основний рівень, перший рік
навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Іграшки-сувеніри гачком	6	66	72
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	3	54	57
4.	Народна іграшка	3	12	15
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	54	57
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	9	-	9
7.	Підсумок	3	-	3
Разом		28	188	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Зміст роботи гуртка в новому навчальному році. Матеріали, інструменти та прилади, необхідні для роботи. Повторення правил поведінки в гуртку під час занять, правил з техніки безпеки. *Практична частина.* Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Іграшки-сувеніри гачком (72 год.)

Види різних ниток. Повторення правил роботи з гачком. Матеріали та інструменти, необхідні для роботи. Умовні позначення і скорочення, їх запис. Дротяний каркас. Наповнення. Оформлення. Передача характеру іграшки за допомогою очей (форма, колір).

Практична частина. Виготовлення іграшок ускладнених моделей: собака, коала, черепаха, іграшка – символ року.

3. Іграшки-сувеніри із тканини (57 год.)

Повторення правил крою з тканини, правил техніки безпеки. Виготовлення іграшок з більшою кількістю деталей. Правила розкрою парних і непарних деталей. Послідовність виготовлення іграшок. Дротяний каркас. Наповнення. Оформлення.

Практична частина. Виготовлення іграшок: подушка – котик, лисиця, жабеня, слоненя.

4. Народна іграшка (15 год.)

Різновиди народної іграшки. Історія. Призначення. Іграшки з тканини, ниток. Обрядовість. Перегляд ілюстрацій.

Практична частина. Виготовлення обрядової іграшки. Складання композиції з виготовлених іграшок.

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (57 год.)

Повторення правил розкрою комбінованої іграшки. Самостійний добір матеріалів за кольором і фактурою. Зшивання комбінованих деталей іграшки. Оздоблення іграшки.

Практична робота. Виготовлення іграшок: їжачок, кіт, іграшка-сувенір до Великодня, іграшка-подарунок до Дня Матері.

6. Експерсії, свята, виставки (9 год.)

Експерсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Іграшки-сувеніри гачком	3	72	75
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	6	66	72
4.	Народна іграшка	3	18	21
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	30	33
6.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	9	-	9
7.	Підсумок	3	-	3
Разом		28	188	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

План роботи на новий навчальний рік. Мета роботи гуртка. Матеріали та інструменти для роботи. Повторення правил поведінки в гуртку, правил техніки безпеки під час роботи з різними інструментами. *Практична частина.* Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Іграшки-сувеніри гачком (75 год.)

Закріплення правил роботи з гачком. Техніка безпеки. Самостійний вибір моделі іграшки. Засоби передачі настрою та характеру іграшки. Оформлення.

Практична частина. Виготовлення іграшок: сонечко, оленя, щеня, іграшки-подушки. В'язання деталей. Наповнення. Послідовне зшивання деталей. Дротяний каркас. Складання іграшки. Оформлення.

3. Іграшки-сувеніри з тканини (72 год.)

Закріплення правил розкрою тканини. Техніка безпеки. Ручні шви. Використання більш складних в обробці тканин (атлас, шовк, трикотаж). Правила поєднання тканини за кольором і фактурою. Основи ремесла. Традиції. Самостійний вибір матеріалів для оздоблення.

Практична частина. Виготовлення іграшок: забавний котик, жираф, пінгвін, сувенір до Нового року. Самостійна розробка моделі, виготовлення викрійок-лекал. Наповнення. Оформлення.

4. Народна іграшка (21 год.)

Лялька гачком. Історія, різновиди та регіональні особливості.

Практична частина. Виготовлення ляльки гачком. Наповнення. Зшивання деталей. Оздоблення. Організація виставки робіт.

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (33 год.)

Закріплення правил розкрою деталей комбінованої іграшки-сувеніра з комбінованих матеріалів. Самостійний добір матеріалів за кольором і фактурою. Використання кольору і фактури матеріалів для передачі характеру і настрою іграшки. Виготовлення очей з паперу. Колір та форма.

Практична частина. Виготовлення іграшок. Розкрій. Послідовне зшивання. Виконання підкладки. Наповнення та оформлення готової іграшки.

6. Екскурсії, свята, виставки (9 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців/вихованок мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знає історію виникнення в'язання гачком;
- визначає термінологію рукоділля гачком;
- розуміє різноманітні техніки в'язання гачком;
- орієнтується у видах декоративного оздоблення виробів;
- розуміє властивості різних текстильних матеріалів;
- проявляє обізнаність в історії та способах створення народної іграшки;
- характеризує основні властивості кольорів;
- знає послідовність зшивання деталей іграшки;
- демонструє правила роботи з лекалами; правила розкрою парних і непарних деталей;
- дотримується правил техніки безпеки при роботі з інструментами для крою.

Практична компетентність:

- уміє виготовляти дротяний каркас;
- уміє виготовляти іграшки із тканини та ниток, оздоблюючи її відповідно до народних традицій;
- уміє самостійно виготовляти нескладні викрійки-лекала іграшок;
- самостійно виконує розкрій;
- самостійно добирає матеріали для оздоблення іграшки;
- поєднує в'язання гачком із різноманітними техніками декоративно-ужиткового мистецтва;
- самостійно збирає іграшку з невеликою кількістю деталей.

Творча компетентність:

- проявляє творчий підхід до виготовлення іграшок;
- вміє самостійно підбирати і комбінувати методики виготовлення іграшок та сувенірів
- здатний/на до творчого, логічного, критичного і образного мислення.

Соціальна компетентність:

- здійснює комунікацію українською мовою з однолітками в колективі;
- виявляє ставлення до гуртківців;

- вміє конструктивно співпрацювати у групі дітей, які знаходяться разом;
- презентує власні вироби.

**Вищий рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Іграшки-сувеніри гачком	6	81	87
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	3	48	51
4.	Народна іграшка	3	21	24
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	39	42
6.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	6	-	6
7.	Підсумок	3	-	3
Разом		25	191	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

План роботи на новий навчальний рік. Повторення правил з техніки безпеки. Матеріали та інструменти.

Практична частина. Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Іграшки-сувеніри гачком (87 год.)

Робота з гачком. Види мотивів. Техніка безпеки. Самостійний вибір моделі іграшки. Засоби передачі настрою та характеру іграшки. Оформлення.

Практична частина. Виготовлення іграшок із мотивів: заєць, черепаха, собака. В'язання деталей. Наповнення. Послідовне зшивання деталей. Дротяний каркас. Складання іграшки. Оформлення.

3. Іграшки-сувеніри з тканини (51 год.)

Іграшка за власним задумом дітей. Самостійне обрання образу, матеріалів та оздоблення. Розробка моделі.

Практична частина. Послідовне виконання самостійно розробленої іграшки.

4. Народна іграшка (24 год.)

Лялька мотанка гачком. Елементи народної вишивки, її колір та символіка.
Практична частина. Виготовлення іграшки. Наповнення. Зшивання деталей.
Оздоблення.

5. Іграшки-сувеніри комбіновані (42 год.)

Вибір моделі. Самостійна розробка викрійок-лекал. Проробка деталей. Самостійний вибір матеріалів оздоблення. Робота зі складними в обробці тканинами (джинсова тканина, трикотаж, шовк різних видів).

Практична частина. Добір матеріалів. Розкрій деталей іграшки. Наповнення. Дротяний каркас (якщо потрібно). Складання іграшки. Оформлення. Самостійний аналіз роботи.

6. Екскурсії, свята, виставки (6 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.) Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців/вихованок мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знає історію виникнення в'язання гачком;
- визначає термінологію рукоділля гачком;
- розуміє різноманітні техніки в'язання гачком;
- орієнтується у видах декоративного оздоблення виробів;
- розуміє властивості різних текстильних матеріалів;
- проявляє обізнаність в історії та способах створення народної іграшки;
- характеризує основні властивості кольорів;
- знає послідовність зшивання деталей іграшки;
- демонструє правила роботи з лекалами; правила розкрою парних і непарних деталей;
- дотримується правил техніки безпеки при роботі з інструментами для крою.

Практична компетентність:

- уміє виготовляти дротяний каркас;
- уміє виготовляти іграшки із тканини та ниток, оздоблюючи її відповідно до народних традицій;
- уміє самостійно виготовляти нескладні викрійки-лекала іграшок;

- самостійно виконує розкрій;
- самостійно добирає матеріали для оздоблення іграшки;
- поєднує в'язання гачком із різноманітними техніками декоративно-ужиткового мистецтва;
- самостійно збирає іграшку з невеликою кількістю деталей.

Творча компетентність:

- проявляє творчий підхід до виготовлення іграшок;
- вміє самостійно підбирати і комбінувати методики виготовлення іграшок та сувенірів
- здатний/на до творчого, логічного, критичного і образного мислення.

Соціальна компетентність:

- здійснює комунікацію українською мовою з однолітками в колективі;
- виявляє ставлення до гуртківців;
- вміє конструктивно співпрацювати у групі дітей, які знаходяться разом;
- презентує власні вироби.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК
ОБЛАДНАННЯ**

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Папір офісний А4 (білий)	100 листів
2.	Папір А4 (кольоровий)	100 листів
3.	Нитки для в'язання	
4.	Нитки для вишивання	10 шт.
5.	Картон	40 листів
6.	Наповнювач «Холофайбер»	2 кг
7.	Клейові стрижні	
8.	Клей «Дракон»	5 шт.
9.	Клейовий пістолет	15 шт.
10.	Клей глітерний кольоровий	10 шт.
11.	Бісер	10 наборів
12.	Бісер крупний	5 наборів
13.	Очі	За необхід.
14.	Носяки	10 шт.
15.	Нитка бісерна	3 шт.
16.	Дріт 0.3 мм; 0,7 мм	20 м

17.	Гудзики	в асортименті
18.	Стрічки кольорові	40-60 м
19.	Олівець простий	16 шт.
20.	Ластик	16 шт.
21.	Олівці кольорові	2 набори
22.	Фломастери	2 набори
23.	Тканина	За необхід.
24.	Шкарпетки	60 пар
25.	Суша пастель	2 набори
26.	Штучні квіти	10 наборів
27.	Намісто	10 наборів.
28.	Тейп-стрічка	1 шт.
29.	Ручки гелеві	2 набори
30.	Шпажки	2 набори
31.	Зубочистки	2 набори
32.	Декоративні камінці	2 набори
33.	Магніти круглі	60 шт.
<i>Пристосування</i>		
1.	Дошка магнітна	1 шт.
2.	Маркери для дошки	за необхідн.
3.	Мольберти	6 шт.
4.	Планшети	6 шт.
5.	Чайник	1 шт.
6.	Аудіомагнітофон	1 шт.
7.	Папки пластикові	3 шт.
8.	Відро пластикове	2 шт.
9.	Короб картонний	20 шт.
10.	Предмети побуту(натюрмортний фонд)	в асортименті
11.	Склянки для води	20 шт.
12.	Палітри	20 шт.
13.	Рамки різних розмірів	20 шт.
14.	Дошечки пластикові для ліплення	20 шт.
15.	Стеки	20 шт.
16.	Одноразові рукавички	за необхідн.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці фігурні	9 шт.
2.	Гачки для в'язання різні розміри	30 шт.
3.	Пензлики для клею (синтетика)	20 шт.
4.	Ножиці	5 шт.

5.	Голки бісерні (набір з 20 шт.)	10 наборів
6.	Пензлики	20 шт.
7.	Голки для вишивання стрічками	40 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Методична література	в асортименті
2.	Демонстраційний матеріал	в асортименті

ЛІТЕРАТУРА

1. Авксентьева О. Г. Українська іграшка / О.Г. Авксентьева, І.Д. Авдеева. – К. Мистецтво, 1973.
2. Вилер Н. Мягкие игрушки / Н. Вилер; пер. с англ. И. Кондратихиной. – М.: «Издательская группа «Контэнт», 2004.
3. Декоративно-ужиткове мистецтво: слов. / за заг. ред. Я. П. Запаска – Л.: Аоріта, 2000. – Т. 1–2.
4. Красовицький М. Національний характер виховання: чому виховання повинно мати національний характер? / М.Красовицький // Завуч (1 Вересня). – 2002. – №5.
5. Кульська-Кравченко Н.М. Декоративні в'язані вироби / Н.М. КульськаКравченко – К.: Техніка, 1985.
6. Молотобарова О. С. Кружок изготовления игрушек-сувениров: пособие для руководителей кружков общеобразовательных школ и внешкольных учреждений / О. С. Молотобарова. 2-е изд., дораб.– М.: Просвещение, 1990. – 175: ил.
7. Муханова И. О. Шитьё из лоскутков / И.О. Муханова. – М.: Олма-пресс, 2001. – 98 с.
8. Наумко В. І. Культура і побут населення України: навч. посіб. / В.І. Наумко, Л.А. Артюх, В.Ф. Горбенко. – К.:Либідь, 1991.
9. Островська Т. 155 стародавніх українських вишивок / Т. Островська. – К.: «Соняшник», 1992.
10. Подоляк Л. Гуманізація освіти / Л. Подоляк // Психолог. – 2002. – № 5.
11. Ракитин В. И. Искусство видеть / В. И. Ракитин. – М.: Знание, 1972.
12. Рошталь И. В. Азбука цветов. СПб.: Кристалл, Терция, 1998.
13. Рукоделие в школе : практич. пособ.. / А.А. Власова, Л.Ю. Карельская, Л.В. Ефременко. – СПб.: ТОО «Диамант», ТОО «Фирма ЛЮКСИ», 1996. – 560
14. Супруненко В. П. Ми – українці : енциклопедія українознавства / В.П. Супруненко : у 2 кн. – Д.: ВАТ «Дніпрокнига», 1999.
15. Традиційне й особистісне у мистецтві / за заг. ред. М. Селіванова. – К.: УЦНК «Музей І. Гончара», 2002.

16. Українська народна іграшка. – Л., 1980.
17. Характеристика досвіду виховної роботи з інноваційним потенціалом // Позакласний час –2001.– № 5.
18. Шорохов Е. В. Основа композиції. – М.: Просвещение, 1979. – 64 с.
19. Шьем из лоскутков / пер. Е. Карпова – М.: , «Внешсигма», 1995.
20. Амігурумі/авт. тексту Н. Тренч; пер. з англ. – К.:Махаон – Україна, 2011. – 124 с. (Серія «Живі іграшки»).
21. Белянська Л. Б. Сучасні і класичні види в'язання гачком /Л. Б. Белянська. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. – 288 с.
22. Величко Н. В. Самаробки з ниток / Н. В. Величко; пер. з рос. О. Марченко. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2007. – 226 с.
23. Екман Е. В'язання гачком від А до Я в запитаннях та відповідях / Е. Екман; пер. з англ. Т. Шевченко. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2007. – 320 с.
24. Ілюстрована енциклопедія українського народу. Звичаї, свята, традиції / укл. І. І. Сметана. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. – 418 с.
25. Моргунова К. П. Амігурумі. В'язання гачком мініатюри / К. П. Моргунова. Донецьк: «Видавництво СКІФ», 2013. – 64 с.
26. Прикрась свій дім / Л. П. Гура, Л. Е. Жоголь, Н.М. Ісупова та ін. – К.: Техніка, 1998. – 304 с.
27. Бондарєва М. Чарівні ляльки з тканини. Феї, ангели, берегині щастя / М. Бондарєва . – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 64 с.